

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Κατερίνα Αποστολίδου Χρυσάνθη Ζεπάτου

Μουσική

Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

Μουσική
Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ:	Κατερίνα Αποστολίδου , Εκπαιδευτικός Μουσικής Χρυσάνθη Ζεπάτου , Εκπαιδευτικός Μουσικής
ΚΡΙΤΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ:	Παύλος Κάβουρας , Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών Ιωσήφ Παπαδάτος , Συνθέτης, Μέλος ΔΕΠ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου Στυλιανή Γεωργουλή , Δρ. Μουσικής Παιδαγωγικής, Καθηγήτρια Μουσικής
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ:	Ευαγγελία Μπαζού , Σκιτσογράφος - Εικονογράφος
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:	Γεωργία Ρογάρη , Φιλολόγος
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ:	Γιώργος Σιγάλας , Σύμβουλος Καλλιτεχνικών Μαθημάτων του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΠΟΕΡΓΟΥ:	Γεωργία Μαρκέα , Δρ. Μουσικής Παιδαγωγικής, Καθηγήτρια Μουσικής
ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ:	Βιολέττα Κωτσόγιαννη Σοφία Χαραλαμπίδου
ΕΞΩΦΥΛΛΟ:	Γιώργος Ιωάννου , Εικαστικός Καλλιτέχνης
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ:	ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΒΑΝΗ

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

Πράξη με τίτλο:

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Κατερίνα Αποστολίδου Χρυσάνθη Ζεπάτου

Μουσική
Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
1. Μουσική: των ανθρώπων τέχνη... ..	7
2. Θέλεις να γίνεις «εξερευνητής» του ήχου;	9
3. Η ένταση του ήχου	10
4. Η πατρίδα τραγουδάει (28η Οκτωβρίου).....	11
5. Τα Μαθηματικά... της μουσικής!.....	13
6. Το μουσικό αλφάβητο.....	15
7. Μορφή A B, A B A και Ρόντο	16
8. Η πατρίδα τραγουδάει (17η Νοεμβρίου).....	17
9. Ας «κρατήσουμε» το ρυθμό! (1).....	18
10. Πρόβα Συμφωνικής Ορχήστρας.....	19
11. Νότες... «στοιχηθείτε»!.....	21
12. Να τα πούμε;.....	22
13. «Συνήχηση»... παρακαλώ!.....	23
14. Το βυζαντινό μουσικό αλφαβητάρι	25
15. Η «ταχύτητα» της μουσικής	26
16. Παίζω, κινούμαι και χορεύω με τη μουσική	27
17. Μουσική για όλους.....	29
18. Θέμα και παραλλαγές.....	31
19. Ας «κρατήσουμε» το ρυθμό! (2).....	32
20. Η πατρίδα τραγουδάει (25η Μαρτίου)	34
21. Ρυθμικό μουσικό «ταξίδι»	36
22. Χριστός Ανέστη	38
23. Οι μουσικές του κόσμου	40
24. Μελωδικά μαστορέματα	43
25. Ας παίξουμε μουσικά παιχνίδια κι ας λύσουμε γρίφους	45

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αγαπιτά μας παιδιά,

Η συναρπαστική περιπέτεια στον κόσμο της μουσικής συνεχίζεται για άλλη μια χρονιά!

Με τα φτερά της μελωδίας και την πνοή του ρυθμού θα ταξιδέψουμε στο χώρο και στο χρόνο.

Θα γνωρίσουμε κοντινές και μακρινές γωνιές του πλανήτη μας!

Θα πετάξουμε ακόμη πιο μακριά, στα όρια του ηλιακού μας συστήματος!

Θα καταδυθούμε στα βάθη της ψυχής μας για να ανακαλύψουμε μικρά διαμάντια,

τις εναισθησίες και τις δημιουργικές μας δυνατότητες!

Θα επικοινωνήσουμε με νέους φίλους!

Με τα χρώματα των ήχων θα φτιάξουμε έναν παγκόσμιο χάρτη!

Μα πάνω απ' όλα, θα παίξουμε το ομορφότερο παιχνίδι, το παιχνίδι της μουσικής.

Καλή διασκέδαση!

Η συγγραφική ομάδα

Ποιες είναι οι μουσικές σου προτιμήσεις;

Διάβασε το ερωτηματολόγιο κι αν έχεις απορίες, ζήτησε τη βοήθεια του εκπαιδευτικού Μουσικής. Στη συνέχεια, συμπλήρωσέ το, αντάλλαξέ το με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριάς σου και συζητήστε.

● Ποιο είδος μουσικής ακούς;

- Μοντέρνα ελληνική (ποπ).
- Μοντέρνα ξένη (ποπ).
- Κλασική.
- Ροκ.
- Λαϊκό – ρεμπέτικο.
- Ελληνική δημοτική.
- Παραδοσιακή μουσική από άλλες χώρες.
- Άλλη:

● Τι κάνεις όταν ακούς μουσική;

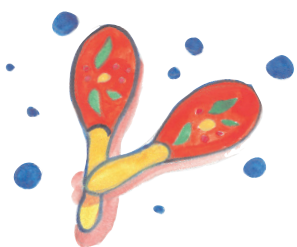

- Χορεύω ή κινούμαι με το ρυθμό.
- Τραγουδάω.
- Κάθομαι ήρεμα και αφήνω τη φαντασία μου να ταξιδεύει.
- Μιμούμαι τις κινήσεις του τραγουδιστή / της τραγουδίστριας.
- Συνοδεύω τη μουσική με κάποιο όργανο.
- Άλλο:

● Έχεις παρακολουθήσει ζωντανή μουσική παράσταση, κι αν ναι, τι είδους (ρεσιτάλ, συναυλία, φεστιβάλ, πανηγύρι, πρόγραμμα σε κέντρο διασκέδασης κτλ.);

.....

● Τι θεωρείς σημαντικό σε μια μουσική σύνθεση;

- Να έχει μελωδία που τραγουδιέται εύκολα.
- Να έχει καλούς στίχους (αν πρόκειται για τραγούδι).
- Να έχει έντονο και δυναμικό ρυθμό.
- Τον τρόπο που συνδυάζονται τα όργανα ή οι φωνές.
- Την παρουσίαση του κομματιού από τους μουσικούς (πώς είναι ντυμένοι, πώς παίζουν ή κινούνται στη σκηνή κτλ.).
- Άλλο:

Μουσική: των ανθρώπων τέχνη...

● Γιατί θα διάλεγες ένα ψηφιακό δίσκο (σιντί* – CD);

- Τον ακούν οι φίλοι και οι φίλες μου.
 - Περιέχει ένα κομμάτι που μου αρέσει.
 - Μου το σύστησε κάποιος μεγαλύτερος (γονείς, δάσκαλος).
 - Το διαφημίζουν στο ραδιόφωνο ή στην τηλεόραση.
 - Μου άρεσε το βίντεο-κλιπ*.
 - Περιέχει μια γνωστή επιτυχία.
- Άλλο:

● Ποια είναι η πιο συναρπαστική μουσική εμπειρία που είχες;

.....

.....

● Ποιο από τα παρακάτω όργανα σου αρέσει και γιατί;

- Κλασική κιθάρα.
 - Τουμπελέκι.
 - Φλογέρα.
 - Ντραμς.
 - Πιάνο / Αρμόνιο.
 - Ηλεκτρική κιθάρα.
 - Μπουζούκι.
- Άλλο:

● Γράψε τους τίτλους από δύο μουσικά κομμάτια που προτιμάς κι εξήγησε σύντομα το λόγο.

.....

.....

.....

● Θα ήθελες να ακούσεις ένα διαφορετικό είδος μουσικής από αυτό που συνηθίζεις ν' ακούς, κι αν ναι, ποιο;

.....

● Αν είχες τη δυνατότητα να γίνεις γνωστός μουσικός, με ποιον θα ήθελες να μοιάζεις και γιατί;

.....

.....

1. «Ηχο...διαδρομές»

Πειραματίσου με τον ήχο που παράγουν διάφορα υλικά και δημιούργησε με τους συμμαθητές σου πρωτότυπες «ηχο...διαδρομές». Συγκεντρώστε διάφορα υλικά στην τάξη (μέταλλο, ξύλο, πλαστικό, γυαλί, χαρτί, ξερά φύλλα, βότσαλα κτλ.) και χωριστείτε σε ομάδες των 6 - 8 ατόμων. Κάθε ομάδα θα πρέπει να δημιουργήσει μια «διαδρομή» από διαφορετικούς ήχους και να «αποδώσει» μουσικά ένα σχέδιο ή μια γραφική παράσταση, που θα φτιάξει πάνω σε ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί ή στον πίνακα. Ηχογραφήστε τις «ηχο...διαδρομές» και επιλέξτε την καλύτερη.

2. Η Ηχώ και τα λάθη της

Άκουσε τον εκπαιδευτικό Μουσικής να διαβάζει το κείμενο του **Τζιάνι Ροντάρι «Η Ηχώ και τα λάθη της»**. Φτιάξε κι εσύ μαζί με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου μια μικρή ιστορία, ένα ποίημα ή ένα τραγούδι, όπου θα πρωταγωνιστεί ένα... ηχητικό κύμα.

3. «Ηθοποιός σημαίνει φως»

Πριν από πολλά χρόνια, σε μια θεατρική παράσταση, ένας ηθοποιός κατάφερε να πει τη φράση **«απόψε το βράδυ»** με 40 διαφορετικούς τρόπους, αλλάζοντας το ηχόχρωμα, την ένταση και το ρυθμό της ομιλίας του, ώστε οι λέξεις να αποκτούν κάθε φορά διαφορετικό νόημα! Θα ήθελες και συ να δοκιμάσεις κάτι ανάλογο με μία δική σου φράση;

Μπορείς, αν θέλεις, να ηχογραφήσεις τις δοκιμές σου και να τις φέρεις στην τάξη ή να διοργανώσεις με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου ένα θεατρικό αγώνα, όπου νικητής θα αναδειχθεί εκείνος που θα καταφέρει να βρει τις περισσότερες και καλύτερες παραλλαγές της φράσης του.

4. Βγες από το λαβύρινθο...

Ο «Θησέας» είναι μπερδεμένος στους διαδρόμους ενός «ηχητικού λαβύρινθου». Η φωνή της «Αριάδνης» θα προσπαθήσει να τον οδηγήσει με ασφάλεια στην έξοδο ... Ο «Θησέας» έχει τα μάτια του κλειστά με ένα μαντίλι. Τα παιδιά σκορπίζουν σε διάφορα σημεία της τάξης και παίζουν μουσικά όργανα ή κάνουν ήχους. Η «Αριάδνη» κατευθύνει το «Θησέα» προς την «έξοδο», υποδεικνύοντάς του ένα - ένα τα όργανα και τους ήχους που πρέπει να βρει. Καθένας που τον αγγίζει ο «Θησέας» σταματάει να παράγει ήχο, π.χ.:

Θ' ακούσεις δύο έργα κλασικής μουσικής που περιγράφουν – το καθένα με το δικό του τρόπο – μια καταιγίδα. Μπορείς ν' απαντήσεις στις ερωτήσεις που ακολουθούν;

- Άκουσε την «**Καλοκαιρινή καταιγίδα**», από το **Κοντσέρτο*** «**Καλοκαίρι**» για **βιολί** και **ορχήστρα** του **Αντόνιο Βιβάλντι**. Το Κοντσέρτο αυτό ανήκει στον κύκλο έργων του συνθέτη που έχει τίτλο «**Τέσσερις εποχές**».

α) Το κομμάτι ξεκινά δυνατά ή σιγά; Ποια ένδειξη δυναμικής θα έβαζες στην αρχή;

.....

β) Τι αισθάνθηκες στην αρχή του έργου;

.....

γ) Το έργο τελειώνει χαρούμενα ή σοβαρά;

.....

δ) Ποια ένδειξη δυναμικής θα έβαζες στο τέλος;

.....

- Άκουσε την «**Καταιγίδα**» από την **Έκτη Συμφωνία*** του **Λούντβιχ Βαν Μπετόβεν**. Η συμφωνία αυτή ονομάζεται **Ποιμενική**, γιατί περιγράφει τα συναισθήματα του ανθρώπου όταν έρχεται σε επαφή με τη φύση.

α) Το έργο αρχίζει *πίانو* (*piano*) ή *φόρτε* (*forte*);

.....

β) Αμέσως μετά ακολουθεί *κρεσέντο* (*crescendo*) ή *ντιμινουέντο* (*diminuendo*);

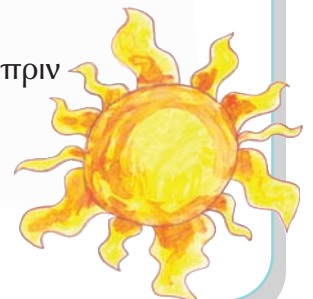
.....

γ) Τι αισθάνθηκες στην αρχή του έργου;

.....

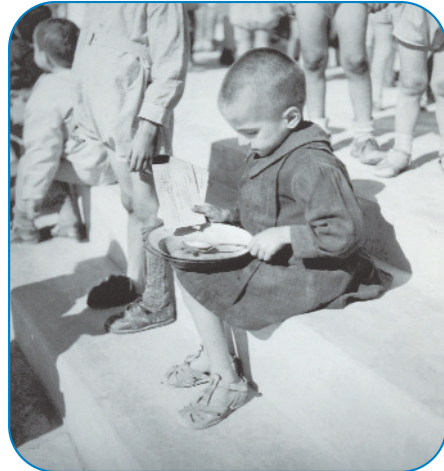
δ) Το μουσικό όργανο που «περιγράφει» τον ήλιο που «βγαίνει» λίγο πριν το τέλος της ακρόασης, είναι έγχορδο, πνευστό ή κρουστό; Παίζει δυνατά ή σιγά; Ποια ένδειξη δυναμικής θα έβαζες;

.....

1. Στο **Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων** θα βρεις το κείμενο «**Παρέλαση**» της **Άλκης Ζέη**, όπου περιγράφεται η διαμαρτυρία των πεινασμένων κατοίκων της Αθήνας στη διάρκεια της Κατοχής. Μπορείς:

- Να «περιγράψεις» με ήχους την πορεία που πλησιάζει σιγά - σιγά, φτάνει μπροστά στους στρατιώτες και μετά απομακρύνεται;
- Να ζωγραφίσεις την εικόνα της πορείας, όπως τη φαντάζεσαι;
- Να βρεις μια μουσική υπόκρουση που θα ταίριαζε;

Βούλα Παπαϊωάννου,
Υποσιτισμένο αγοράκι βρίσκει καταφύγιο
και τροφή (1942)

Ενθύμια από τον πόλεμο του '40

2. Άκουσε το ηχογραφημένο απόσπασμα της πρώτης, μετά την κήρυξη του πολέμου, αναμετάδοσης του **Ραδιοφωνικού Σταθμού των Αθηνών** και της τελευταίας, πριν την παράδοση στους Γερμανούς. Ποια νομίζεις ότι είναι τα συναισθήματα του εκφωνητή;

Ραδιόφωνο εποχής

Διαφήμιση λαχείου

3. Ετοίμασε μαζί με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου ένα **αφιέρωμα στο 1940:**

- Ψάξτε να βρείτε ηχογραφημένα τραγούδια, ηχητικά ντοκουμέντα, φωτογραφίες, ποιήματα και λογοτεχνικά κείμενα, αποκόμματα από εφημερίδες ή άλλα αναμνηστικά αντικείμενα και οργανώστε μια έκθεση για ολόκληρο το σχολείο.

Γελοιογραφία εποχής

Η πατρίδα τραγουδάει (28η Οκτωβρίου)

4. Το κείμενο που ακολουθεί είναι ένα αυθεντικό σατιρικό ποίημα του **Λίνου Θερινού**, που τραγουδιόταν πάνω σε κάποια γνωστή μελωδία της εποχής, όπως συνήθιζαν τότε.

Γελοιογραφία
του Σταμάτη Πολενάκη

ΧΡΟΝΙΑ ΘΑ ΣΥΛΛΟΓΙΖΕΤΑΙ

*Τον πόλεμο σαν τον ρωτούν γιατί να μας κηρύξει
χρόνια θα συλλογίζεται τι πρέπει ν' απαντήσει.
Χωρίς καθόλου να σκεφθεί ο κόσμος αν θα φρίξει
ξεκίνησεν ένα πρωί για να μας αλωνίσει.
Μα σαν μπροστά στους ήρωες...στρατιώτες του προβάλαν
οι εύζωνοι*, οι φαντάροι μας, εις το φευγιό το βάλαν.
Νομίζουν πως περίπατο θα κάναν στην Ελλάδα
και σάσπισαν σαν άρχισε η τσαρουχοβροχάδα.
Τώρα θα συλλογίζεται ο φίλος Μουσολίνι.
καλύτερα θα έκανε στη Ρώμη του να μείνει.*

Διάβασε τους στίχους σε ρυθμό απαγγελίας. Μπορείς να ταιριάξεις και συ τα λόγια σε κάποια μελωδία που γνωρίζεις ή να συνθέσεις μια δική σου;

5. Δείτε το κινηματογραφικό έργο του **Τσάρλι Τσάπλιν «Ο Δικτάτορας»*** και συζητήστε στην τάξη:

Σκηνή από την ταινία «Ο Δικτάτορας»

- Ποια σκηνή σας άρεσε περισσότερο;
- Ποια μουσική υπόκρουση θα ταίριαζε στην πιο αστεία και ποια στην πιο συγκινητική σκηνή του έργου;
- Αν ο λόγος που βγάζει ο πρωταγωνιστής στο τέλος του έργου ήταν τραγούδι, πώς θα ήταν τα λόγια και η μουσική του;

1. Μουσικός γρίφος για ποδοσφαιρόφιλους!

Αν κάθε τέταρτο «αντιπροσωπεύει» ένα γκολ, μπορείς να βρεις τα «αποτελέσματα»;

α) - : 1 - 1

β) - :

γ) - :

δ) - :

ε) - :

στ) - :

2. Κρυμμένοι... θησαυροί

Ακολούθησε τις οδηγίες και θα ανακαλύψεις ότι πίσω από τις νότες «κρύβονται» τρία πολύ γνωστά έργα κλασικής μουσικής:

- Μάθε να απαγγέλλεις τα παρακάτω ρυθμικά σχήματα:

- Προσπάθησε να τα εντοπίσεις μέσα στις ακολουθίες ρυθμικών σχημάτων που βλέπεις:

Τα Μαθηματικά... της μουσικής!

- Αφού μάθεις να απαγγέλλεις τις ακολουθίες με ευχέρεια, άκουσε τα μουσικά αποσπάσματα και βρες ποιο έργο «κρύβεται» πίσω από κάθε ρυθμική ακολουθία:

α) «**Ωδή στη χαρά**», από τη **Συμφωνία* No 9** του **Λούντβιχ βαν Μπετόβεν**.

β) «**Γουλιέλμος Τέλλος**», από την ομώνυμη **Όπερα*** του **Τζοακίνο Ροσίνι**.

γ) «**Αλα Τούρκα**», από τη **Σονάτα*** για πιάνο **K 331** του **Βόλφγκαγκ Αμαντέους Μότσαρτ**.

3. Ρυθμική σκυταλοδρομία

Χωριστείτε σε ομάδες των 4 παικτών και ορίστε αρχηγούς. Οι αρχηγοί παίρνουν από τον εκπαιδευτικό Μουσικής τη «ρυθμική σκυτάλη», την οποία θα πρέπει να μεταφέρουν στους παίκτες της ομάδας τους.

Η σκυτάλη είναι ένα ρυθμικό μήνυμα, το οποίο ο εκπαιδευτικός «ψιθυρίζει» στο αυτί του αρχηγού (π.χ. τίρι τίρι τα τίτι τα). Ο αρχηγός γράφει το μήνυμα σε μία καρτέλα και το ψιθυρίζει στον επόμενο παίκτη της ομάδας, ο οποίος επαναλαμβάνει την ίδια διαδικασία κ. ο. κ. ως τον τελευταίο παίκτη της ομάδας.

Μόλις ολοκληρώσει τη «διαδρομή» της, κάθε ομάδα δίνει τις καρτέλες της στον εκπαιδευτικό Μουσικής. Κερδίζει η ομάδα που θα καταγράψει το μήνυμα σωστά και στις τέσσερις καρτέλες.

4. Ας συνθέσουμε επιτέλους!

Συνδύασε τα ρυθμικά σχήματα που βλέπεις για να συνθέσεις μια μουσική φράση:

Στη συνέχεια, βρες τους μουσικούς φθόγγους ΡΕ και ΣΟΛ στο μεταλλόφωνο, στο ξυλόφωνο ή στη φλογέρα και παίξε με αυτούς τη ρυθμική φράση που έφτιαξες.

Δοκίμασε να «συνομιλήσεις» με άλλους συμμαθητές σου χρησιμοποιώντας τη μουσική σου φράση.

1. Ανεβοκατεβαίνοντας στο πεντάγραμμο...

Γράψε και ονόμασε τα φθογγόσημα που γράφονται στις γραμμές ξεκινώντας από την πιο χαμηλή γραμμή και τα φθογγόσημα που γράφονται στα διαστήματα ξεκινώντας από το πιο ψηλό διάστημα. Ύστερα κάνε το αντίθετο:

2. Νότες «επώνυμες»

Βρες τα ονόματα των φθογγόσημων.

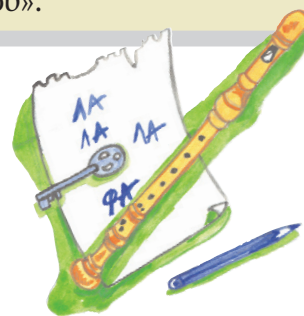

... ..

3. Φτιάξε ένα μουσικό κώδικα

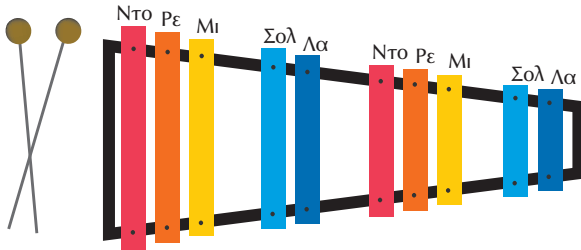
Φτιάξε ένα μουσικό σύνθημα που θα γνωρίζεις μόνο εσύ και οι συμμαθητές σου (π. χ. ΛΑ, ΛΑ, ΛΑ, ΦΑ). Γράψε το σύνθημα στο πεντάγραμμο και μάθε να το σφυρίζεις, να το τραγουδάς ή να το παίζεις στο μεταλλόφωνο ή στη φλογέρα! Κάθε φορά που το ακούς, θα ξέρεις ότι κάπου εκεί κοντά βρίσκεται κάποιος από τους «δικούς σου».

5. Το κυνήγι των 7 λαθών

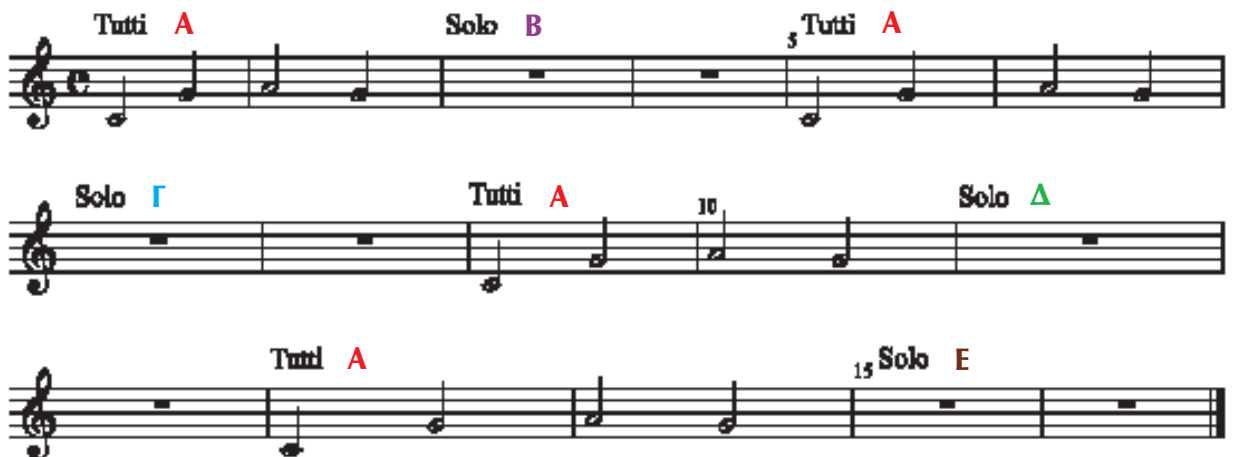
Στο μουσικό κείμενο που ακολουθεί υπάρχουν 7 λάθη και παραλείψεις. Μπορείς να τα βρεις και να τα διορθώσεις;

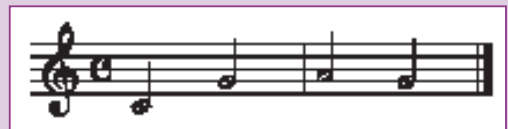
1. Δοκίμασε να συνθέσεις κομμάτια σε **διμερή μορφή Α Β**, **τριμερή μορφή Α Β Α** και **μορφή ρόντο Α Β Α Γ Α Δ Α Ε Α**:

- Για τη διμερή μορφή **Α Β** θα αυτοσχεδιάσεις στο μεταλλόφωνο δύο διαφορετικά μέρη **Α** και **Β**. Φρόντισε το **Α** να δίνει την αίσθηση ότι θα **ακολουθήσει κάτι διαφορετικό** και το **Β** να δίνει την αίσθηση του **τέλους**.
- Για την τριμερή μορφή **Α Β Α** μετά το **Β** θα επαναλάβεις το **Α** λίγο **παραλλαγμένο**, ώστε να δίνει την αίσθηση ότι το κομμάτι **τελείωσε**.
- Για τη μορφή **ρόντο Α Β Α Γ Α Δ Α Ε Α**, φτιάξε μια ομάδα με άλλους τέσσερις συμμαθητές και συμμαθήτριές σου και παίξτε:

Στο μέρος **Α**, που επαναλαμβάνεται, θα παίζετε όλοι μαζί (τούτι-tutti):

Στα μέρη **Β, Γ, Δ, Ε** θα αυτοσχεδιάζει διαδοχικά ο καθένας **μόνος του (σόλο-solo)** μια μελωδία. (Οι παύσεις ολοκλήρου δείχνουν ότι η υπόλοιπη ομάδα δεν παίζει στα μέτρα αυτά).

2. Άκουσε τώρα το τραγούδι «**Ο Κηπουρός**» του τραγουδοποιού **Βαγγέλη Γερμανού**. Υπάρχει κάποια **stroφή που επαναλαμβάνεται σταθερά (Επωδός-Ρεφρέν*)**;

Με μια ομάδα συμμαθητών σου δημιουργήστε ένα δικό σας τραγούδι με χαρακτηριστική **Επωδό - Ρεφρέν**. Τραγουδήστε το στην τάξη και ηχογραφήστε το.

1. Άκουσε το ποίημα «**Επιστολή**» του ποιητή **Μάνου Ελευθερίου** που μελοποίησε ο συνθέτης **Μίκης Θεοδωράκης**. Βρες μια ρυθμική συνοδεία για τα μουσικά μέρη που παρεμβάλλονται ανάμεσα στις στροφές κι έπειτα τραγουδήσε το.

Πρόσεξε, τώρα, το περιεχόμενο των στίχων και το ύφος της μουσικής. Τι εντύπωση σου δημιουργούν; Πού νομίζεις ότι βρίσκεται αυτός που γράφει το γράμμα; Ποια μπορεί να είναι τα συναισθήματά του;

2. Επανάλαβε το σύνθημα «**Ψωμί, Παιδεία, Ελευθερία**» χτυπώντας το ρυθμικό του σχήμα και συνόδεψέ το με ήχους που θα παράγεις με το σώμα σου. Βρες ένα σύνθημα που αναφέρεται σ' ένα σύγχρονο πρόβλημα (π. χ. καταστροφή του περιβάλλοντος) και επένδυσέ το μελωδικά ή ρυθμικά με όργανα ή με διάφορα ηχητικά εφέ*.

3. Το Νοέμβριο του 1973, οι φοιτητές διεκδίκησαν το δικαίωμα στην ελευθερία, την εκπαίδευση και την εργασία που είχε κατοχυρωθεί από τον **Ο.Η.Ε.** στα **1948** με την «**Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα**». Το **1989** υπογράφηκε αντίστοιχα και η «**Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Παιδιών**».

Διάβασε το ποίημα που ακολουθεί και δοκίμασε να το μελοποιήσεις:

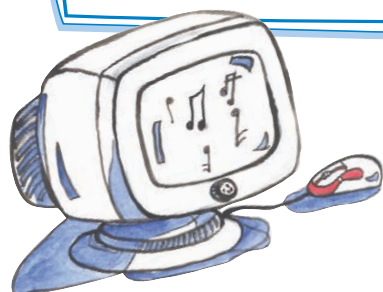
Έχω δικαίωμα

*Γεννήθηκα με το δικαίωμα
να έχω όνομα, εθνικότητα, πατρίδα,
μια αγαπηλιά γεμάτη με αγάπη,
ένα τραπέζι στρωμένο με φροντίδα.*

*Γεννήθηκα με το δικαίωμα
να έχω μια τάξη, μια στοργική δασμάλα,
σχολείο με τους φίλους να παχαίνω
μυ όκι στη δούλεψη μάντε πρώι να θγαίνω.*

*Γεννήθηκα με το δικαίωμα
να έχω ειρηνική μι ανέφελη ζωή,
μαυριά από συχυρούσεις μαι συεράξεις
μαι του πολέμου τη θανατερή πνοή.*

*Γεννήθηκα με το δικαίωμα να ζήσω,
σώμα μαι πνεύμα ελεύθερο να χτίσω.
Γεννήθηκα με το δικαίωμα να ζήσω
μια ζωή που να αερμόζει σε παιδί.*

4. Με αφορμή μια εθνική επέτειο ή τον εορτασμό μιας Παγκόσμιας Ημέρας π.χ. για το Παιδί κ.ά., γράψτε ένα ποίημα, μελοποιήστε το, ηχογραφήστε το και στείλτε μια «μουσική κάρτα» με ευχές σε άλλα σχολεία μέσα από την ιστοσελίδα* του σχολείου σας.

1. Αντιστοίχισε κάθε λέξη ή φράση με το ρυθμικό της σχήμα:

Κατακλυσμός ●

Θάλασσα πλατιά ●

Έλα 'δω ●

2. Παρατήρησε τις παρακάτω σειρές αριθμών. Στη θέση ορισμένων αριθμών υπάρχει ένα **×** που αντιστοιχεί σε **παύση**. Καθώς θα μετράς συνεχώς από το ένα ως το οχτώ, δοκίμασε να **χτυπάς παλαμάκια μόνο στους αριθμούς**.

1 × 3 4 5 × 7 8 1 × 3 4 5 × 7 8

1 × × 4 5 × 7 8 1 × × 4 5 × 7 8

1 × 3 × 5 × 7 8 1 × 3 × 5 × 7 8

3. «Ακολουθήστε» τα παρακάτω μέτρα για να παίξετε όλοι μαζί ένα μουσικό παιχνίδι:

K.O.K.

Στα μέτρα με τα **τέσσερα τέταρτα** (♩) θα χτυπάτε όλοι μαζί ρυθμικά **τέσσερα παλαμάκια** (ένα παλαμάκι για κάθε τέταρτο) μετρώντας τους χτύπους: «**ένα-δύο-τρία-τέσσερα**», από μέσα σας.

Στα μέτρα με τις **παύσεις ολοκλήρου** θα σταματάτε να χτυπάτε παλαμάκια και θα λέτε από μέσα σας τη λέξη «**η - συ - χί - α**» (μία συλλαβή για κάθε χτύπο). Ταυτόχρονα, ένας μαθητής θα αυτοσχεδιάζει στο **ταμπουρίνο**. Μόλις ολοκληρώνει τον αυτοσχεδιασμό, το μουσικό όργανο θα περνάει στον επόμενο παίκτη που θα αυτοσχεδιάζει με τη σειρά του στο επόμενο μέτρο με την παύση ολοκλήρου. Το παιχνίδι τελειώνει όταν παίξουν όλοι ταμπουρίνο.

